

**Referat fra offentligt møde om fredning af Sønderby bakker og enge onsdag den 29. oktober 2025 kl. 10.00 på Sønderby Kro, Sønderby Bro 2, 4050 Skibby.
(Sagsnr. FN-NSJ-34-2025F)**

Mødedeltagere:

Fredningsnævnet for Nordsjælland mødte ved Elisabeth Michelsen (formand), Niels Venge Olesen (udpeget af Miljøministeriet) og Ole Frimann Hansen (udpeget af Frederikssund Kommune)

Fra Fredningsnævnet deltog endvidere nævnets sekretær, Pernille Bjerg, som mødereferent.

Frederikssund Kommune (sagsrejser) var repræsenteret ved Sofie Erbs-Maibing (landzoneteam).

Danmarks Naturfredningsforening (DN) (sagsrejser) var repræsenteret ved Birgitte Ingris, Lena Bau og Adele Barenholdt.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø var repræsenteret ved Else Marie Stamphøj.

Derudover deltog følgende:

Navn:

Organisation/lodsejer:

Charlotte Banff

Helle Clausen og Bjarne Petersen

Rasmus Dall

Peter L. Pedersen

Jørgen Knudsen

Martin Kudsk

Lars Peter Nielsen

Jørgen Bech

Alice Linning

Vissim Ben Bassat

Kirsten Larsen

Helle Stege og Mikkel Stolt

Grethe Reedtz

Nordsjællands Landboforening L & F

Repr. for Jørgen Knudsen og lokale lodsejere

Friluftsrådet

Formanden for Fredningsnævnet for Nordsjælland bød velkommen, præsenterede nævnet og orienterede om mødets formål og sagens videre behandling. Fredningsforslaget er fremsat den 2. juli 2025. Fredningsnævnet offentliggjorde forslaget ved annoncering i Statstidende den 16. august 2025 og på nævnets hjemmeside den 14. august 2025. Forslaget er endvidere udsendt til lodsejerne og de interesseorganisationer og offentlige myndigheder, der må antages at have interesse i fredningsforslaget. De samme er blevet indkaldt til dette møde ved indkaldelse af 28. september 2025. Indkaldelsen til offentligt møde er endvidere annonceret på nævnets hjemmeside den 1. oktober 2025 og i Statstidende den 30. september 2025.

Frederikssund Kommune, Sofie Erbs-Maibing, startede mødet med at oplyse, at det ikke har været kommunens intentionen, at grøn trepartstemaet skulle være en del af fredningsforslaget.

Kommunen bemærkede, at der derfor korrigeres i forslaget på side 4 og 11 således, at bemærkningerne om Grøn Trepark tages ud af forslaget.

Formanden for fredningsnævnet fastsatte fristen for skriftlige indlæg til **den 5. januar 2026**. Formanden oplyste om besigtigelsen senere i dag og om muligheden for en eventuel yderligere besigtigelse efter udløbet af ovennævnte frist.

Formanden oplyste nærmere om Fredningsnævnets arbejde, herunder om behandling af fredningsforslag og henviste i den forbindelse til reglerne i naturbeskyttelsesloven. Der blev endvidere oplyst om klagemulighederne.

Formanden opfordrede samtlige fremmødte til at skrive sig på fremmødelisterne, så fremtidige henvendelser kan sendes til rette modtagere.

Birgitte Ingris fra Danmarks Naturfredningsforening (herefter DN) redegjorde for baggrunden for det fremsatte fredningsforslag. Hun oplyste, at indlægget er udarbejdet sammen med kommunen. Området er på 180 ha, hvoraf 77 ha allerede er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens §3 natur, og 85 ha ligger inden for strandbeskyttelseslinjen med et stort overlap mellem de to beskyttelser. En stor del er Natura2000. Der er 23 private lodsejere.

Formålet med fredningen er som angivet i forslaget følgende:

- at beskytte og udvikle naturværdierne i de værdifulde strandenge og overdrev ud til Roskilde Fjord gennem sikring af den biologiske mangfoldighed og levevilkårene for et rigt dyre- og planteliv.
- at beskytte de landskabelige værdier i området imod skæmmende indretninger,
- at beskytte de geologiske terrænformer,
- at sikre og eventuelt forbedre adgangen for offentlig færdsel af stier,
- at skabe grundlag for naturpleje,
- at medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper, som Natura 2000-habitatområde nr. 120 for Roskilde Fjord er udpeget for og natura2000- fuglebeskyttelsesområde nr. 105 for Roskilde Fjord, Kattinge Vig og Kattinge Sø er udpeget for.

Baggrunden for fredningen er således at beskytte det enestående og særlige landskab ved Sønderby omgivet af bakker og enge ud til Roskilde Fjord. Med vand på tre sider er området en af Hornsherreds fineste perler, som har fået lov til at ligge urørt hen med bugtende bakker, der flyder ud i fjorden hen over de kystnære lave strandenge. På det brede bælte af strandeng mellem bakker og fjord yngler, fouragerer og raster tusindvis af kystfugle året rundt og har gjort det til et yndet sted for fugleentusiaster.

De nordlige bakker er enten græssede eller opdyrkede. Det samme gælder for mindre arealer tættere på fjorden, som i dag er delvist opdyrkede. Vest for fredningsområdet har en fredning siden 1996 beskyttet det enestående Selsø godslandskab. Øst for fredningsområdet har en fredning siden 1969 sikret den fine gamle skov.

En fortsat opdyrkning af de højere beliggende arealer inden for fredningsområdet belaster både strandene og fjord med udsivende kvælstof. Der er et stort urealiseret naturpotentiale flere steder.

Det overordnede formål med fredningsforslaget er at beskytte og styrke naturværdierne i området samt sikre det smukke landskab.

En fredning kan både sammenbinde de eksisterende fredninger, der ligger op til og tæt på fredningsområdet, beskytte og udvikle de store naturværdier på strandengene og de bagvedliggende bakker og samtidig

sikre det smukke landskab imod byggeri, tekniske anlæg, herunder solceller, og tilplantning. Med fredningen lægges der desuden op til en permanent ekstensivering både af den del af de dyrkede marker og af græssede arealer. Det vil betyde, at der ikke længere kan ske opdyrkning og omlægning. Arealer, der afgræsses i dag, kan fortsat afgræsses, men ikke opdyrkes, hvis kommende ejere skulle ønske det. Samtidig bliver der med fredning en mulighed for en mere helhedsmæssig forvaltning af et større sammenhængende naturområde med fokus på øget biodiversitet til gavn for mange både truede og sjældne arter. Endelig lægges der op til en bedre beskyttelse af holme og øer i Roskilde Fjord syd og vest for fredningsområdet så hverken jagt, kajaksejlsads eller andet kan forstyrre fuglelivet.

Trods de allerede gældende beskyttelser på området nyder naturen langt fra den nødvendige beskyttelse, hvis den skal bevares og udvikles på sigt. Ca. en tredjedel er beskyttet efter §3, der er en god beskyttelse, som dog ikke giver plejemyndigheden mulighed for at gennemføre naturpleje uden samtykke eller en mere sammenhængende forvaltning. Muligheden for naturpleje af §3-beskyttede arealer kommer alene i medfør af fredning, og inden for strandbeskyttelseslinjen er arealerne kun beskyttet imod bebyggelse og tekniske anlæg, men ikke imod forarmelse af naturen.

Birgitte Ingrisch gennemgik fredningsforslaget herunder de 12 fredningsbestemmelser.

Endvidere blev det bemærket, at den angivne lille runde sti efter anmodning fra lodsejer tages ud, mens stien langs skel bevares i forslaget.

Frederikssund Kommune redegjorde for kommuneplanforhold og drikkevandsinteresser. Området har en generel god tilstand. Der ønskes en beskyttelse af landskabets udsigter og mod byggeri og forandringer, der kan svække områdets karakter. Kommunen bemærkede til § 3, at man således kan afgræsse med heste, kreaturer, får, geder, men fx ikke elge. Udsigtshæmmende afgrøder kan også være 1-årige. I egen have kan man lave, hvad man vil. Læhegn må ikke hæmme udsigter. Hvis det i øvrigt skulle blive tilladt at gødske, må man ikke dette, medmindre der er tale om invasive arter. Til § 4, stk. 3 bemærkes, at det er tanken, at der ikke må opføres dominerende bygninger til ualmindeligt landbrug.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV), Else Marie Stamphøj oplyste, at de ikke har været med til at udforme forslaget, men de anerkender, at der er naturmæssige og landskabelige værdier, hvorfor de ikke har indsigelser.

Til § 7, stk. 7 bemærkes dog, at øerne er omfattet af en eksisterende fredning med strammere adgangsregler.

Martin Kudsk oplyste, at han er fra Landbrug og Fødevarer samt den lokale nordsjællandske landbrugsforening.

Han mener, at sagen har en principiell karakter, da den afviger fra praksis. Fredningen er at betragte som et ekspropriationsindgreb overfor lodsejerne. Det er kludret, at Grøn Trepert er blandet ind i det. Inddragelse af ekstensivering er et nyt element med vidtrækkende konsekvenser for erstatningernes størrelse.

Hele området er strengt beskyttet, og med fredning flyttes plejebyrden til kommunen. Sagen er for lille og tynd og uden fagligt indhold. Han anbefaler, at besigtigelsen i dag skal aflyses, og sagen skal sendes retur til sagsrejsnerne til fornyet behandling.

Alice Linning, Friuftsrådet, bemærkede, at det er et fantastisk område med stor naturværdi. Friluftsrådet bakker op om forslaget. De ser gerne, at det ikke kun er "eventuelt", at stisystemerne forbedres. Og det er vigtigt at få formidlingsskilte op.

Lars Peter Nielsen oplyste, at han repræsenterer Jørgen Knudsen. Det er et skønt område med fine fugle. Markfirben er almindelige og giver ikke problemer. Han er ked af retorikken om, at det er forfærdeligt. Tidligere blev der dyrket ned til strandkanten, og der kom sommerhuse til. Naturen er ikke blevet ekstensiveret med de nuværende lodsejere. Han er bekymret for indholdet og processen, da værktøjer fra Grøn Trepert er blevet koblet med fredningen. Han er i tvivl om, det er en politisk aktivitet, der er gang i. Hvad vil der ske med de andre fredninger, og vil man lave om på den gode natur. Langt den største del af området er omfattet af § 3 beskyttelse. Man kan ikke "vokse" sig ud af den beskyttelse. Lodsejerne bærer i dag udgifterne, som nu skal overføres til kommunen. Trampestier påvirker ikke driften. Det kan vel ikke være formålet, at der af hensyn til udsigter ikke må dyrkes afgrøder op til 1,8 m. Overgangen mellem landbrug og natur sker i et samspil. Det er ikke et problem for biodiversitet, at der er landbrug. Derfor er fredningen rejst på et forkert grundlag.

Jørgen Bech oplyste, at han sidder i kommunens udvalg for klima, natur og energi. Han er bekymret for konsekvenserne ved den grønne trepart og for de kommunale omkostninger til pleje. Vil det medføre manglende mulighed for minivådområder? Og vil det give engbrandbærer på andre arealer?

Henrik Ranch oplyste, at han taler for Kirsten Larsen. Hun har et ønske om etablering af minivådområde i toppen af hendes område. Det smalle område har ingen naturværdi og giver ikke mulighed eller risiko for konstruktioner, herunder vindmøller. De gør indsigelse mod fredning, og fredningen bør holde sig til § 3 områder.

DN ved Birgitte Ingrisch bemærkede til Martin Kudsk, at fredningen lægger op til ekstensivering af landbrugsjord, hvilket også er sket i flere andre fredninger fx i Tåstrup Sø ved Aarhus og Hesbjergkilden ved Odense og Vejstrup Ådal. Fredning kom forud for Grøn Trepert, og det er som sagt en fejl, at Grøn Trepert er nævnt i fredningsforslaget.

Til Friluftsrådets bemærkninger, oplyste DN, at det er deres ønske, at ordet "evt." fastholdes. Det er mere fleksibelt. Der kan altid søges om ny sti, hvis man ønsker det. Fredningen skal ikke presse flere stier igennem til skade for lodsejerne.

Til bemærkningerne fra Jørgen Knudsen tilføjede DN, at §3 giver ikke fornøden beskyttelse. Det afgørende for fredningen er beskyttelse af og kvaliteten af naturen. Hensynet til udsigter betyder at, man skal kunne se udover afgrøderne, som derfor ikke må blive over 1,4 meter. Majs kan blive meget højt, og det er efter omstændighederne ok i denne sag. Minivådområder er fantastiske, hvis de ikke bruges som minirensningsområder.

For ejendommen med løbenummer 1 går grænsen svarende til §3 beskyttelsen.

Ejendommen med løbenummer 14 er nævnt i § 10, da de har et konkret problem, da der er mange dyr, der græsser. Lodsejere må lave al den naturpleje, de selv vil. Og kommunen vil i øvrigt være i dialog med lodssejerne, hvis de måtte få samme problem. Det er positivt, hvis lodsejerne vil hjælpe hinanden.

Martin Kudsk spurgte til, om der er foreslået takster fra ekstensiveringsordningen. Efter hans opfattelse er der skiftet metodik. En del afgrøder vil ikke kunne dyrkes.

Han mener, at et minivådområde ikke kan betegnes som et rensningsanlæg. Minivådområder er ønskelige, da de samler meget CO₂ og bidrager til beskyttelse af naturen.

Han vil nærmere uddybe synspunkterne skriftligt overfor fredningsnævnet.

Lars Peter Nielsen tilføjede, at Jørgen Knudsen har søgt om tilladelse til minivådområde før fredningsforslaget, og nu er ansøgningen skubbet til side pga. fredningsforslaget. Han ønsker fokus på det, der haster mest.

Han vil i øvrigt nærmere uddybe synspunkterne skriftligt overfor fredningsnævnet.

Charlotte Banff, løbenummer 5, takkede forslagsstiller for at have taget hensyn til deres indsigelse. Hun mener ikke, at det skal være muligt at cykle, da det forstyrrer dyrene. Og hunde skal være i snor. § 7 bør derfor ændres.

Den jord som omtales til stierne, er deres private jord og baghave. De har selv anlagt stierne og ønsker selv at vedligeholde dem. Stierne må gerne bruges af offentligheden.

DN redegjorde nærmere for bilagene. Taksten på 82.500 kr. pr. ha for ekstensivering er alene at betragte som et budgetteret overslag.

Løbenummer 14 er taget med i forslaget og foreslås ekstensiveret, da der har gået kreaturer hele året, og det ikke har været dyrket eller gødet. Det ville være et tilbageskridt, hvis en kommende lodsejer ønsker at dyrke landbrug. Derfor ønskes fredning også på dette område. Det er oplagt, hvis det er tæt på det kvælstofbelastede fjordvand. Minivandhuller kan være positive. Men hvis det ønskes i et § 3 område, bør det undersøges, om det får en forringende effekt.

Det giver god mening, at man kun må gå på de anførte stier og ikke cykle.

Lars Peter Nielsen bemærkede, at der ikke er dokumentation for, at landbruget har negativ effekt på drikkevandet.

Jørgen Bech bemærkede til kommunen, at konsekvensen af fredning er udgifter til pleje, som lodsejerne tidligere har stået for.

Frederikssund Kommune ved Sofie Erbs-Maibing henviste til, at det er Natur & Trafikafdelingen i kommunen, som skal betale/håndtere opgaven.

DN bemærkede hertil, at der er ikke en plejepligt men plejemuligheder.

Rasmus Dall, løbenummer 7, bemærkede, at han dyrker økologisk frugt og bær. Han har haft kontakt med DN og drøftet, hvad han dyrker på sin grund, og han fik opfattelsen af, at han kunne fortsætte som hidtil. Med dette fredningsforslag er han usikker på, om han kan fortsætte som hidtil, eller om det kræver dispensation.

DN svarede, at man mener, at Rasmus Dall kan fortsætte sin hidtidige brug af ejendommen.

Formanden afsluttede mødet og meddelte, at der herefter foretages besigtigelse af området som beskrevet i plan fra DN.

Der blev herefter foretaget besigtigelse af dele af det foreslåede fredningsområde. DN og kommunen bemærkede ved det sidste stoppested, at det vil være naturligt, at fredningen i den vestlige del inden det smalle område følger vejen og ikke bakkedraget. Fredningsnævnet bemærkede, at opdateret kort imødeses.